

КАФЕДРА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
СИЛАБУС
«ПРАКТИКУМ З ІМПРОВІЗАЦІЇ»

Освітній рівень	Перший (бакалаврський)	Курс	I–II
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	1–4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	12
Спеціальність	O25 Музичне мистецтво	Загальна кількість годин	360
Освітньо-професійна програма	«Сольне інструментальне та вокальне виконавство»	Лекції	
		Семінари	
		Практичні	224
		Індивідуальні	
		Самостійна робота	136
		Семестровий контроль	Екзамен: 3,4 Залік: 1,2

ПІБ, посада	Соляніков Володимир Юрійович, доцент
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/concertmasters/Soljanikov_2022.pdf
e-mail	Solyanikov56@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Практикум з імпровізації» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки бакалаврів. Силабус укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які студенти повинні опанувати відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи імпровізації», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практикум з імпровізації» є розвиток музично-творчих здібностей студентів, їх музично-образної фантазії, музичного мислення та формування навичок імпровізації.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми «бакалавр» здобувачі повинні:

- формувати вміння складати різноманітні види ритмічного і мелодійного супроводу(акомпанементу) до романсів, пісень, танців;
- розвивати навички нескладних видів індивідуальної імпровізації;
- розвивати техніку аранжування музичного матеріалу на основі техніки варіювання
- залучатися до активної концертної діяльності.

Уміти:

- користуватись прийомами мелодичного та метроритмічного розвитку імпровізації, засобами гармонічного розвитку та з'єднання акордів у гармонічних побудовах;
  - володіти усталеними гармонійними схемами та музичними ладами і фактурними прийомами
- обґрунтувати використання тих чи інших засобів музичної виразності під час практично-аналітичного розбору та художнього виконання твору.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **загальних компетентностей:**

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК07. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК09. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей

розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **спеціальних (фахових) компетентностей**:

- СК1.** Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
- СК2.** Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- СК3.** Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- СК4.** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.
- СК6.** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК9.** Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- СК11.** Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК12.** Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.
- СК13.** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- СК17.** Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК18.** Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних результатів навчання**:

- ПРН1.** Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.
- ПРН2.** Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого/хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.
- ПРН3.** Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
- ПРН4.** Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- ПРН5.** Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
- ПРН8.** Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, уміння перекладати музичні твори для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.

Перелік тем

РОЗДІЛ 1. Музична імпровізація в історико-естетичному та виконавському аспектах

Тема 1.1. Імпровізація як творча виконавська сфера: аспекти зародження та побутування в різні історичні епохи до XIX ст.

Тема 1.2. Специфічні аспекти імпровізації доби Романтизму та XX – початку XXI ст. Зародження джазової імпровізації (перша половина XX ст.).

Тема 1.3. Шляхи еволюції інструментальної імпровізації в академічній і масовій культурі другої половини XX – початку XXI ст.

Тема 1.4. Види інструментальної імпровізації. Її жанрово-стилістичні параметри. Формотворні принципи розвитку музичного матеріалу в імпровізації.

Тема 1.5. Застосування комплексу музичних здібностей під час навчання мистецтву імпровізації.

РОЗДІЛ 2. Практичні параметри інструментальної імпровізації

Тема 2.1. Підготовчий етап інструментальної імпровізації.

Тема 2.2. Формування первісних імпровізаторських навичок піаністів-концертмейстерів.

Тема 2.3. Практичне застосування у фортепіанних імпровізаціях класичної та джазової гармонії.

Тема 2.4. Збагачення фортепіанних імпровізацій шляхом гармонічного, метроритмічного і мелодійного переосмислювання тематичного матеріалу.

Тема 2.5. Піаністичний апарат джазового музиканта і специфіка його використання під час виконання джазових творів різних стилів. Артикуляційні особливості в джазових імпровізаціях.

Тема 2.6. Особливості і стратегія складання попередніх планів імпровізацій.

Тема 2.7. Імпровізація в роботі піаніста-концертмейстера.

Форми та технології навчання

Практичні навчання та самостійна робота, презентація.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger тощо.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту та диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студентів.

90 –100 –A– відмінно Технічно якісне і художньо осмислене виконання імпровізації на заданий твір, що демонструє високий рівень опанування імпровізаційними навичками (гармонізація, мелодійний розвиток, переконливе формотворення).

82–89–B – добре Виконання переконливе в стилістичному та технічному відношенні, демонструє високий рівень опанування імпровізаційними навичками, але містить в собі окремі недоліки гармонічного або мелодійного розвитку.

74–81–C – добре Середній рівень опанування імпровізаційними навичками, виконанню не вистачає драматургічної переконливості, форма організована поверхово, до того ж є помилки текстового характеру (випадкові зупинки або виправлення).

64 –73 – D – задовільно Недоліки технічного та художнього характеру досить помітні та впливають на загальне враження, віртуозні можливості

обмежені. Виконання містить помилки тексту та виправлення, дефекти фактури основних джазових стилів.

60–63 –Е– задовільно Відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні навичками імпровізації, наявність досить суттєвих недоліків при виконанні фактури основних джазових стилів, у виконанні простежується лише елементарні професійні навички. Гра містить значні помилки, виправлення та зупинки.

35–59–FX– незадовільно, можливість повторного складання. 0–34–F– незадовільно обов'язкове повторне вивчення дисципліни.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика курсу

Робота в курсі має відповідати вимогам «Положення ХНУМ імені І.П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І.П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/%96.pdf>)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Болдирєва І. Д. Імпровізація на фортепіано в комплексній професійній підготовці студентів музично-педагогічних фахів / І. Д. Болдирєва // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2012. Вип. 13. С. 87–89.
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано / Т. П. Воробкевич - Львів: ЛДМА, 2001. 144 с.
3. Гуральник Н. П. Науково-педагогічна школа піаністів у теорії та практиці музичної освіти і виховання: навч.-метод. посібник для вищ. освіт. закл. / Н. П. Гуральник-К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 276 с.
4. Денисюк І. Проблема підготовки студентів музично-педагогічних факультетів до художньої імпровізації / І. Денисюк. : зб. наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії “Гуманітарний корпус”. – Вінниця : ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2016. Вип. 6. С. 60–64.

5. Денисюк І. Реалізація навичок імпровізації музиканта в умовах сучасного музикування / І. Денисюк // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : збірник матеріалів XIV Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. Рудницької [гол. ред. Г. І. Сотська]. Вип.8 (12). Київ. : Талком, 2017. С. 171–177.
6. Денисюк І. Розвиток художньої техніки виконавця в умовах сучасного музикування / І. Денисюк // Наукові записки / Ред. кол. В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Вип.150. – Серія : педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 240–244.
7. Денисюк І. С. Сучасний стан сформованості навичок імпровізації майбутніх учителів музики. / І. С. Денисюк // Теоретично-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. Вип. 21. Кн. 1. Київ, 2007. С.169–180.
8. Йосиф Б. Р. Формування умінь імпровізації та твору музики у майбутніх вчителів у процесі професійної вузівської підготовки: дисертація кандидат. пед. наук: 13 00 08. теорія та методика професійної освіти / Йосиф Борис Романович. – М., 2006- 164 с.
9. Реброва О. Є. Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва : навч. –метод. посіб. для студ. і магістрантів ін. - тів мистецтв. пед. ун.- тів / О. Є. Реброва. К. : Вид- во Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2011. 84 с.
10. Соляніков В. Ю. «Рекомендації до самостійної роботи студентів по розвитку навичок підбору за слухом у концертмейстерському класі». (Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, перший випуск науково- методичних робіт, м. Харків, 1995 р.)
11. Стецюк Б. О. Джазова фортепіанна імпровізація як полістилістичний феномен (на прикладі творчості Ч. Корія) : дис. канд. мистецтвознавства. Харків, 2019. 208 с.
12. Хижко О. Формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : 13.00.02 / О. Хижко. Київ, 2009. 23 с